

Sześciolatki i siedmiolatki w jednej klasie – jak wspierać nauczycieli

Obniżenie wieku szkolnego, reforma programowa, nowy nadzór pedagogiczny, wykorzystanie nowoczesnych technologii w nauczaniu – to tylko niektóre z wyzwań, przed którymi staje szkoła jako instytucja oraz szkoła jako społeczność łącząca dyrektora, nauczycieli, uczniów i rodziców. Pomocą w jak najlepszym przygotowaniu się do zachodzących zmian powinien być efektywny, powszechnie dostępny i spójny z rozwojem szkoły system doskonalenia nauczycieli.

Próby budowania takiego systemu podejmowane są na całym świecie. Wysiłki te nie wynikają z potrzeby wprowadzania zmiany dla zmiany, ale z konieczności reagowania na ewolucję współczesnego świata.

Także polski system wspomagania pracy szkół i nauczycieli wymaga istotnych modyfikacji. Do najczęściej wymienianych wad obecnego modelu należą: ograniczona współpraca między różnymi instytucjami odpowiedzialnymi za udzielanie wsparcia szkołom, nastawienie na spełnienie oczekiwań nauczyciela – często oderwane od potrzeb konkretnej szkoły – oraz przewaga podejścia incydentalnego, czyli opartego na jednokrotnych, krótkich formach szkoleniowych, które nie przekładają się na trwałą poprawę jakości pracy nauczycieli. Istotnym problemem polskiego systemu doskonalenia są też duże różnice w dostępności instytucji wspierających szkoły. Sytuacja ta wynika ze specyfiki poszczególnych regionów.

Jednym z istotnych działań realizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach projektów współfinansowanych przez Unię Europejską jest poprawa jakości systemu doskonalenia nauczycieli. Nowy system będzie nakierowany na pracę z konkretną szkołą i ma za zadanie wspierać ją w wykonywaniu zadań nakładanych przez państwo, jak również wspomagać w rozwiązywaniu jej indywidualnych problemów. Oferta doskonalenia realizowana w szkole musi być przygotowana tak, aby odpowiadała na jej rzeczywiste potrzeby.

Zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami wspomaganie rozwoju szkoły przyjmie formę procesu: poczynając od opracowania (we współpracy z dyrektorem i nauczycielami) szczegółowej diagnozy potrzeb szkoły i pracujących w niej nauczycieli, poprzez pomoc w zaplanowaniu oraz przeprowadzeniu działań niezbędnych do rozwiązania zdiagnozowanych problemów, aż po wspólną

ewaluację. Bardzo istotne jest także udzielanie nauczycielom systematycznego wsparcia we wdrażaniu nowych rozwiązań do praktyki zawodowej.

Oferty doskonalenia przygotowane w ramach projektu systemowego i realizowane w szkołach w powiatowych projektach pilotażowych¹ w latach 2012–2015 będą obejmowały wspomaganie szkoły w zakresach: praca z uczniem sześciolatkiem, realizacja projektu edukacyjnego, budowa systemu wsparcia pracy wychowawców klas, praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych (ucznim zdolnym), organizacja pracy zespołów nauczycielskich oraz budowa szkolnego programu współpracy ze środowiskiem lokalnym.

W bieżącym numerze „Trendów” przedstawiamy ofertę „Praca z dzieckiem młodszym”, która zainteresuje zarówno te szkoły, w których sześciolatki i siedmiolatki uczą

Oferta doskonalenia „Praca z uczniem młodszym”

Oferta wpisuje się w wymagania państwa wobec szkoły:

Uczniowie są aktywni.

Szkoła lub placówka ma koncepcję pracy. Procesy edukacyjne mają charakter zorganizowany.

Kształtuje się postawy uczniów.

Funkcjonuje współpraca w zespołach.

¹Więcej informacji na temat wspomnianych projektów na stronie www.ore.edu.pl w zakładce *Wspieranie nauczycieli i szkół*.

► się w jednej klasie, jaki i te, gdzie tworzy się odrębne oddziały dla dzieci różnych wiekowo. Oferta opisuje naszą propozycję, jak przygotować wszystkich nauczycieli szkoły, zwłaszcza uczących w klasach młodszych, do pracy w warunkach, gdy na jednym poziomie edukacyjnym spotykają się uczniowie z dwóch roczników. Proponujemy potraktować zamieszczoną poniżej ofertę jako pomysł na organizację współpracy nauczycieli i dyrektora z wykorzystaniem ekspertów zewnętrznych.

Ponieważ efektywny system wspomaganie pracy szkoły zakłada odchodzenie od incydentalnych form szkoleniowych, dlatego proponujemy – zgodnie z założeniami zmodernizowanego systemu doskona-

lenia – zaplanowanie (na bazie zamieszczonej oferty) procesu „szytego na miarę” szkoły. W ramach takiego procesu – oprócz wykładów, warsztatów czy innych form szkoleniowych – musi znaleźć się miejsce na wsparcie nauczycieli w przekładaniu nowych umiejętności na szkolną praktykę. Tylko wtedy wspólnie wypracowane rozwiązania oraz indywidualne doświadczenia przerodzą się w długofalowy efekt.

Planując pracę z ofertą „Praca z dzieckiem młodszym”, należy pamiętać, że jest ona, podobnie jak inne oferty², jedynie punktem wyjścia do wspólnego zaplanowania działań potrzebnych w konkretnej szkole. Zachęcamy do krytycznego przyjrzenia się naszej propozycji i wspólnej (w gronie

pedagogicznym) refleksji, na ile Państwa szkoła chciałaby wykorzystać zaprezentowaną ofertę, aby przygotować się na wyzwania, które niesie ze sobą obniżenie wieku szkolnego.

Uwaga:

Oferta „Praca z dzieckiem młodszym” jest objęta działaniami w ramach projektów pilotażowych wdrażanych w powiatach. Zachęcamy jednak wszystkie szkoły – niezależnie od tego czy są zaangażowane w realizację projektu, czy nie – do skorzystania z naszej propozycji. Oferta bowiem może być realizowana w ramach projektu we współpracy ze szkolnym organizatorem rozwoju edukacji (SORE³) lub samodzielnie przez szkołę.

² W ramach projektu Ośrodek Rozwoju Edukacji opracował ponad 20 różnych ofert doskonalenia, które już wkrótce będą dostępne na stronie www.ore.edu.pl w zakładce *Wspieranie nauczycieli i szkół*.

³ Ważnym elementem zmodernizowanego systemu doskonalenia nauczycieli i wspomaganie szkół są szkolni organizatorzy rozwoju edukacji (SORE), którzy jako przedstawiciele systemu będą współpracować ze szkołami biorącymi udział w projektach pilotażowych realizowanych przez powiaty.

Oferta doskonalenia „Praca z uczniem młodszym”

1. Charakterystyka problemu

Oferta jest kierowana do szkół, w których – w wyniku reformy – w klasach pierwszych uczą się wspólnie dzieci w wieku sześciu i siedmiu lat. Wprowadzenie w życie reformy jest związane z dostrzeganymi przez nauczycieli problemami w postaci:

- różnic w sposobie funkcjonowania poznawczego i emocjonalnego uczniów,
- różnic w zakresie możliwości przyswajania treści (zakres i stopień trudności)
- zdiagnozowania aktualnego poziomu dojrzałości szkolnej uczniów.

Oferta odpowiada też na potrzeby placówek, w których:

- nauczyciele mają kłopot z doбором pakietu podręczników do pracy z grupą mieszaną wiekowo,
- rodzice lub nauczyciele wyrażają niepokój w kwestii gotowości dzieci do podjęcia nauki szkolnej (najczęściej sześciolatków) lub obawiają się zaniżania poziomu kształcenia w stosunku do możliwości (najczęściej siedmiolatków),
- nauczyciele zgłaszają potrzebę i chęć doskonalenia własnych kompetencji w zakresie diagnozy oraz poznawania sposobów i rozwiązań umożliwiających nauczanie dzieci funkcjonujących na różnych poziomach,

- powstają odrębne klasy sześciolatków i siedmiolatków.

2. Cel realizacji oferty

Celem ogólnym realizacji oferty jest pomoc nauczycielom kształcenia zintegrowanego w dostosowaniu metod i form pracy do potrzeb rozwojowych dziecka młodszego oraz wsparcie nauczycieli pracujących z grupami o zróżnicowanym poziomie wiekowym.

Cele szczegółowe (zostaną doprecyzowane lub zmodyfikowane tak, aby uwzględnić specyfikę szkoły i jej potrzeby):

- poszerzenie kompetencji nauczycieli w zakresie umiejętności diagnozowania rozwoju i gotowości szkolnej dzieci oraz umiejętności prowadzenia zajęć z uwzględnieniem indywidualizacji i wielopoziomowości nauczania,
- nabycie przez nauczycieli wiedzy z zakresu analizowania dostępnych na rynku podręczników pod kątem stopnia i sposobu realizacji treści podstawy programowej,
- wzrost kompetencji nauczycieli w zakresie analizowania i znajomości treści podstawy programowej,
- kształtowanie w nauczycielach postawy otwartości i gotowości na zmiany związa-

ne z organizacją pracy w klasie pierwszej oraz pewności w podejmowaniu działań związanych z nauczaniem grupy mieszanej wiekowo,

- opracowanie procedury postępowania przy organizacji pracy w klasach mieszanych wiekowo lub powołanie zespołu, którego zadaniem będzie wspieranie nauczycieli rozpoczynających pracę w takich klasach.

3. Grupy docelowe

Oferta jest adresowana do nauczycieli kształcenia zintegrowanego, psychologa i pedagoga szkolnego oraz nauczycieli klas IV–VI zainteresowanych poruszaną problematyką.

4. Efekty realizacji oferty

Przykładowe mierzalne rezultaty realizacji oferty:

- Nauczyciele w sposób zaplanowany diagnozują poziom myślenia matematycznego i umiejętności językowych ucznia w klasie I.
- Nauczyciele dokonują wyboru podręczników, które pozwalają dzieciom sześciolletnim i siedmioletnim w danej klasie pracować efektywnie.
- Nauczyciele w kompetentny i jasny spo-

- sów przedstawiają rodzicom założenia reformy, treści zawarte w podstawie programowej oraz sposób ich realizacji w pakiecie wybranym dla danej klasy.
- Nauczyciele w sposób planowy realizują nauczanie uwzględniające zróżnicowany poziom tempa pracy i możliwości percepcyjnych dzieci w różnym wieku, wspierają siebie nawzajem poprzez rozmowy w zespołach oraz organizowanie zajęć otwartych.
- Zmniejsza się poziom frustracji nauczycieli i niepokoju rodziców, związany z wprowadzaniem reformy kształcenia w klasach I–III, co potwierdza ankieta przeprowadzona pod koniec roku wśród nauczycieli i rodziców.

5. Sposób realizacji oferty

Realizacja oferty powinna rozpocząć się od diagnozy potrzeb angażującej różnych przedstawicieli społeczności szkolnej i prowadzącej do sformułowania szczegółowego zakresu działań, wskazania osób odpowiedzialnych za ich wykonanie, określenia wskaźników sukcesu projektu oraz sposobu zapewnienia trwałości efektów po jego zakończeniu.

Dopasowane do indywidualnych potrzeb szkoły działania mogą obejmować w szczególności:

- warsztaty dla nauczycieli na temat diagnozowania umiejętności matematycznych i językowych uczniów klasy I,
- warsztaty dotyczące przeglądu podręczników dla klas I–III dostępnych na rynku wydawniczym oraz umiejętności analizowania ich pod kątem stopnia i sposobu realizacji treści z podstawy programowej,
- warsztaty, podczas których nauczyciele poznają metody i formy pracy uwzględniające różnicowanie poziomu kształcenia,
- spotkania dotyczące dokładnej analizy treści podstawy programowej oraz sposobu jej realizowania na poszczególnych poziomach kształcenia zintegrowanego,
- pomoc w ewaluacji wdrażanych działań.

6. Zasady korzystania z oferty

Dyrektor:

- nadzoruje wszystkie działania,,
- zapewnia nauczycielom możliwość uczestniczenia w pracy grupy,
- udostępnia pomieszczenia i sprzęt do realizacji szkoleń, warsztatów, konsultacji metodycznych dla nauczycieli,

- pozytywnie motywuje pracowników do systematycznego i aktywnego udziału w szkoleniach i warsztatach.

Nauczyciele:

- stosują w praktyce nabyte umiejętności,
- aktywnie uczestniczą w szkoleniach, warsztatach i spotkaniach.

7. Czas i miejsce realizacji oferty

Czas: w zależności od potrzeb, minimalnie 10 miesięcy.

Miejsce realizacji: siedziba szkoły.

Oferta będzie realizowana etapowo, zgodnie z przyjętym harmonogramem.

8. Osoby realizujące ofertę

Do wprowadzania form szkoleniowych lub konsultacji wskazane jest pozyskanie specjalisty, np. nauczyciela-metodyka edukacji wczesnoszkolnej, psychologa/pedagoga specjalizującego się w rozwoju dzieci w okresie przedszkolno-wczesnoszkolnym lub innego eksperta – zgodnie z potrzebami szkoły.

▶ **Przykładowa literatura:**

Brejnak W., (2006), *Czy twój przedszkolak dojrzał do nauki?*, Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL.

Frydrychowicz A., (2006), *Doradca nauczyciela sześciolatków: materiały metodyczne dla nauczycieli opracowane w wyniku projektu* Badanie gotowości szkolnej sześciolatków zrealizowanego w Centrum Metodycznym Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, Warszawa: CMPPP.

Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., (2009), *Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze dla dzieci, które rozpoczną naukę w szkole*, Warszawa: Edukacja Polska.

Góralczyk E., (2008), *Moje dziecko w szkole. Poradnik dla rodziców i wychowawców*, Warszawa: CMPPP.

Jarosz E., Wysocka E., (2006), *Diagnoza psychopedagogiczna podstawowe problemy i rozwiązania*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.

Kupisiewicz Cz., (1996), *Podstawy dydaktyki ogólnej*, Warszawa: Polska Oficyna Wydawnicza BGW.

Nalaskowski S., (1998), *Metody nauczania*, Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

Rau K., Ziętkiewicz E., (1999), *Jak aktywizować uczniów*, Poznań: Oficyna Wydawnicza G&P.

Tryzno E., (2006), *Diagnoza edukacyjna dzieci 6-, 7-letnich rozpoczynających naukę*, Gdańsk: Harmonia.

Wilgocka-Okoń B., (2003), *Gotowość szkolna dzieci sześciolatków*, Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Żak.

Instytucje i programy:

Fundacja Rozwoju Dzieci im. Komeńskiego: www.frd.org.pl

Fundacja Rozwoju Wychowania Przedszkolnego i Edukacji Berdo: www.berdo.pl

Ośrodek Rozwoju Edukacji: www.ore.edu.pl

Otwarta biblioteka materiałów edukacyjnych: www.edutuba.pl

Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów Klanza: www.klanza.eu

Zespół Projektu